



“Tarın sarı simi...”

Mü sahibimiz Xalq artisti, tanınmış tarzən Vamiq Məmmədliyevdir

–Vamiq müəllim, tar qədim dövrlərdən muğamlarımızı, təsniflərimizi müşayiət edən musiqi aləti olub. Ustad müğənniləri müşayiət etmək özü böyük xoşbəxtlikdir.

–Azərbaycan xalqının mənəviyyəti, ruhu milli musiqimizdə təəcəssüm olunur. Buna görə də tarımız bu torpağın hər bir övladı üçün son dərəcə doğma və əzizdir. Hətta deyərdim ki, tar digər alətlərdən bizə bir köynək daha yaxındır. Sovet imperiyası xalqımızı tarixi dəyərlərindən, elləcə də milli musiqisindən ayırmaq istəyirdi. Məlumdur ki, ötən əsrin 30-cu illərində tara qarşı hücumlar başlamışdı. Müşfiqin şeiri belə bir ağır dövərdə şimşək kimi çaxdı, xalqın ürəyində əks-səda verdi.

Qeyd etmək lazımdır ki, tarı təhlükədən dahi Üzeyir bəy xilas edib. Dahi bəstəkar gənc həmkarı Səid Rüstəmov deyib ki, tarı ayaq üstündə ifa etmək lazımdır. Qoy görsünlər ki, tar heç də Avropa musiqi alətlərindən geri qalmır. Əvvəllər tarda ancaq muğam və təsniflər ifa olunardı. Üzeyir bəy “Leyli və Məcnun”, “Koroğlu” operalarına məqsədlə şəkildə tar ifası saldı. O, bu yolla tarın yerini möhkəmləndirdi.

Mən 60 ildən çoxdur ki, tar çalırım. Çörəyim tardan çıxır. Tam əminliklə deyə bilərəm ki, tarın 22 pərdəsi çərçivəsində Qərbin və Şərqi bütün musiqilərini ifa etmək mümkündür.

Yeri gəlmişkən, iki böyük bəstəkarımız – əvvəlcə Səid Rüstəmov və sonradan isə Ramiz Mirişli Müşfiqin “Oxu, tar” şeirinə mahnılar yazıblar. Hər ikisi gözəl əsərdir. R.Mirişlinin bəstəsini İslam Rzayev ilə Şövkət Ələkbərova duet şəkildə oxublur.

– Siz gözünüzü açandan evinizdə tarın ecəzkar səsinə eşidibsiniz...

– Məndən böyük qardaşlarımla üçü də –Asim, Vasim, Nasim tar məktəbinə gedirdilər. Məni qoy-murdular ki, sən balacasan. Boy-buxunca da zəif idim. (Gülümsəyir). Amma həvəsim o qədər çox idi ki, atamın tar çalmasına baxa-baxa öyrəndim. Atam eldə-obada tanınmış həkim idi. Gözəl tar çalırdı, musiqiyə, xüsusilə muğamata böyük sevgisi var idi. Onun hələ 1926-cı ildə aldığı tar indiki də mənədir. Əziz bir xatirə kimi qoruyub saxlayıram.

Solaxay idim, tarı düzgün tutmaq üçün sağ əlimi işlətməyə məcbur oldum. Tarı uzun müddət qolumda saxlaya bilmirdim, yorulurdum. İnadımdan isə dönmürdüm. Belə-belə, 1963-cü ildə artıq tarı sərbəst çalırdım. Sonra A.Zeynallı adına Musiqi Məktəbinə qəbul olundum. Kəndimizdə klubda dərnək açmışdım. Axşamlar yığış bəxən-dələri müşayiət edərdim. Bir dəfə dedilər ki, bizim Kürdəxanıya böyük xanəndə Mütəllim Mütəllimov gəlib, gəl onu müşayiət elə.

Bu, gənc tarzən üçün böyük xoşbəxtlik idi. Tələsik tarı götürüb getdim. Çox həyəcanlanmış-

dım. Ustad müğənni mənə ürək-dirək verdi. Hər şey yaxşı bitdi. Cavan idim, çox forslanmışdım. Sonralar böyük muğam ustadları Yaqub Məmmədov, Hacıbaba Hüseynov müşayiət etmişəm.

Həm toylara gedir, həm də məşhur tarzənlərdən dərs alırdım. Rəhmətlik Adil Gəray Məmməd-bəyli mənə not müəllimi olub. Böyük tarzənlər – Bəhram Mansurov və Hacı Məmmədovdan tar



ifaçılığı sənətinin sirlərini əxz etməyə çalışmışam.

– Müşayiət zamanı tarzəndən nələr tələb olunur?

– Müşayiət sənəti, əslində, ayrıca bir elmdir. Bu yolu hər bir tarzən mənimsəyə bilmir. Bunun üçün gerek zəhmət çəkəsən – qəzəliyyəti, muğamatı dərinləndirən mənimsəyəsən. Bununla yanaşı, gerek müşayiət etdiyən müğənninin səs imkanlarını biləsən. Məsələn, böyük sənətkar Yaqub Məmmədov müşayiət etmək elə də çətin deyildi. Onun həm güclü zili, həm də mələhətli bəmi var idi. Elə müğənni var ki, yüksək notlarda oxuya bilmir. Tarzən bunu nəzərə almalı, müğənnini çətin vəziyyətə salmamalıdır.

Bəzən mənəndən soruşurdular ki, necə olur ki, bütün müğənniləri müşayiət edə bilirsən? Cavab verirəm ki, mən müşayiət yolunu bilirəm. Bir daha vurğulamaq istəyirəm: Gerek düzgün yolla müşayiət edəsən. Tarzən xanəndəni elə yerə aparıb çıxardar ki, tərəf-müqabilin azıb qalar. Elə də edər ki, çətinliyə düşən xanəndəni astaca yoluna salar, xanəndə heç özü də bilməz. Əsas odur ki, xanəndənin səsi olsun. Qalan şeyləri yoluna qoymaq çətin olmur. Bir də uzun illərin təcrübəsi öz sözünü deyir.

– Mizrabınızla nə vaxt sarı simlərin üzərində gəzişir?

– Bu sualınız ürəyimdən oldu. Tarzən müğənnin səs tembrinin gözəlliyindən ehtizaza gələndə sarı simlərə toxunur. Yaqub Məmmədov “Şur” muğamı oxuya, tarzən sarı simə toxunmasın, bu, mümkün deyil.

Xalq rəssamı Toğrul Nərimanbəyovun məşhur bir tablosu var. Orada ifa zamanı ehtizaza gəlmiş

muğam üçlüyü təsvir olunur. Bu əsəri muğamı dərinləndirən və sevən bir rəssam yarada bilər.

Demək istəyirəm ki, muğam elə bir dəryədir ki, onun dərinliklərinə baş vurmağın zövqi-səfası bir başqadır. Muğam xalqımızın böyük sərvətidir. Hörmətli Mehriban xanım Əliyeva çox sağ olsun ki, muğam sənətinin inkişafına güclü dəstək verib.

– Uzun illərdir pədaqoji fəaliyyətlə məşğulsunuz. Yəqin ki, çox sayda yetirmələriniz var?

– Çoxdur, əksəriyyəti artıq tanınmış tarzənlərdir. Adlarını fəxrle çəkə bilərəm: Əliağa Sədiyev, Elçin Həşimov, Səbuhi Cəfərov və digərləri. Bölgələrimizdə də yetirmələrim var. Yaxşı ustad olmaq böyük şərtədir, amma aşuqlar demiş, “şeyirdin də gerek qabiliyyəti” olsun. Məhəmməd Hadi deyibdir:

Elmin, mərifətin varsa, buyur gəl, Yoxsa, bu aləmə olma bir əngəl...

Bəzən valideyinlər gətirirlər uşaqlarını ki, tarzən olsun. Baxırsan ki, uşağın heç musiqi duymu yoxdur, zorla olmur axı. Tarzənin yetişməsi üçün 15 il vaxt sərf olunur. Xanəndə olmaq daha

asandır, bir müsabiqədə qalib gəldinsə, tanınmış xanəndə olursan. Tarzənlik ağır sənətdir...

– Deyilənlərə görə, bir vaxtlar sizi Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrına işə dəvət ediblər.

– Böyük tarzənimiz Bəhram Mansurov dünyasını dəyişəndən sonra mənə ora dəvət etdilər. Amma, etiraz etdim. Bilirdim ki, Bəhram dayının oğlu, dostum Elxan oradadır. Mənim getməyim düzgün olmazdı. Mən gedib operanın incəliklərini öyrəncə vaxt keçəcəkdə, yamaq da olmaq istəmərdim. Yaxşısı budur ki, hər kəs öz yolu ilə getsin.

– Taleyinizdən razısınız mı?

– Taleyimdən də, ailəmdən də, dostlarımdan da çox razıyam. Bütün bunlar mənə var-dövlətimdir. Tarda həm solo, həm də müşayiət etməyi sevirəm. Xoşbəxt tarzənəm. Dünyanın bir çox böyük ölkələrinin səhnələrində olmuşam. Xalqımızın musiqisinin hər yerdə sevildiyini müşahidə etmişəm.

Həm də ona görə xoşbəxtəm ki, müzəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin liderliyi ilə 4 il əvvəl xalqımız Qarabağı düşməndən azad edib. Bu, böyük səadətdir. Bəzən ürəyimdən keçir ki, kaş qardaşım, akademik Vasim Məmmədliyev də bu günü görəydi! (Kövrəlir). Qarabağın xilası milli musiqimizin inkişafına yeni təkan verəcək. İstərdim ki, Şuşada milli musiqi alətləri istehsalı bərpa edilsin.

Söhbəti qələmə aldı: Ramilə QURBANLI XQ